

5. Лисяк Л.В. Податкові інструменти державного регулювання підприємницької діяльності / Л.В. Лисяк, В.Є. Тараненко // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. – № 3. – С. 66–71.

6. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.

7. Податкова система України : [підручник] / В.М. Федосов, В.М. Опарін, Г.О. П'ятаченко [та ін.] ;

за ред. В.М. Федосова. – К. : Либідь, 1994. – 464 с.

8. Затонацька Т.Г. Вплив податкових новацій Податкового кодексу України на інвестиційний клімат в країні / Т.Г. Затонацька // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2011. – Вип. 24. – С. 245–253.

9. Ясенова І.Б. Закордонний досвід застосування податкового регулювання в інноваційно-орієнтованій економіці / І.Б. Ясенова, О.В. Калінчак // Економічні інновації. – 2015. – № 59. – С. 334–339.

ПЛАНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

INTERNAL AUDIT PLANNING IN CENTRAL EXECUTIVE AUTHORITIES

У статті розкрито сутність внутрішнього адміністративного аудиту. Встановлено взаємозв'язок між внутрішнім аудитом в органах виконавчої влади та рівнем економічної безпеки держави. Доведено, що впровадження внутрішнього аудиту в органах виконавчої влади сприятиме ефективному та раціональному використанню отриманих асигнувань із бюджету, а також попередженню фактів незаконного та нецільового використання бюджетних коштів. Зазначено необхідність ефективного планування внутрішнього аудиту в центральних органах виконавчої влади. Визначено основні негативні моменти розвитку внутрішнього аудиту в органах виконавчої влади.

Ключові слова: планування, фінансовий контроль, внутрішній аудит, економічна безпека держави, органи виконавчої влади.

В статті раскрыта сущность внутреннего административного аудита. Установлена взаимосвязь между внутренним аудитом в органах исполнительной власти и уровнем экономической безопасности государства. Доказано, что внедрение внутреннего аудита в органах исполнительной власти будет способствовать эффективному и

рациональному использованию полученных ассигнований из бюджета, а также предупреждению фактов незаконного и нецелевого использования бюджетных средств. Указана необходимость эффективного планирования внутреннего аудита в центральных органах исполнительной власти. Определены основные негативные моменты развития внутреннего аудита в органах исполнительной власти.

Ключевые слова: планирование, финансовый контроль, внутренний аудит, экономическая безопасность государства, органы исполнительной власти.

The article reveals the essence of internal administrative audit. The interrelation between internal audit in the executive branch and the level of economic security. It is proved that the implementation of internal audit in the executive branch will facilitate efficient and rational use of appropriations received from the budget and prevent cases of illegal and inappropriate use of public funds. Indicated the need for effective planning of internal audit in public administrations. The main negative aspects of internal audit executive.

Key words: planning, financial control, internal audit, economic security state authorities.

УДК 657.631

Ключка С.С.

аспірант

Інститут законодавства

Верховної Ради України

Національного університету біоресурсів

і природокористування України

Постановка проблеми. Належним чином організована система контролю в умовах сучасних викликів служить одним із найважливіших інструментів досягнення економічної безпеки держави.

Фінанси займають окрему позицію в системі економічної безпеки держави, вони мають формувати доходи та накопичення суб'єктів фінансового ринку та держави з метою подальшого розподілу та інвестування. Категорія фінансів відображає суспільно-політичну та соціально-економічну систему в певних умовах, у складі якої функціонує фінансова система. Сутність економічної категорії проявляється в її функціях, або, по-іншому, функція є формою прояву сутності. Більшість економістів [7; 8] уважають, що фінансам притаманні три функції – розподільна, контрольна і регулятивна. На наше переконання, провідною функцією фінансів є контрольна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Цінність контролю, як справедливо підкреслюють І.К. Дрозд та В.О. Шевчук, полягає в тому, що він є обов'язковим елементом регуляторної системи, мета якої полягає у своєчасному виявленні відхилень від прийнятих стандартів, порушень принципів законності, ефективності, доцільності й економічності управління фінансовими ресурсами задля можливості внесення відповідних коректив і попередження порушень [2]. Названі автори підкреслюють, що саме контроль як невід'ємна складова частина управління громадськими фінансовими ресурсами забезпечує його відповідальний та підзвітний характер, а також запобігає повторенню виявлених порушень у майбутньому.

Питання організації та здійснення внутрішнього державного контролю активно обговорюються і не вирішені з прийняттям Концепції розвитку держав-

ного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 р. [4], оскільки її впровадження здійснюється поетапно. Поряд із посиленням зовнішнього державного контролю великої уваги потребує внутрішній фінансовий контроль, частиною якого виступає внутрішній аудит. Внутрішній державний аудит як у правовому, методичному, так і професійному рівні знаходиться лише на етапі розвитку. Переважно над питаннями внутрішнього аудиту працювали науковці-економісти М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Г.М. Давидов, Б.Ф. Усач, В.В. Бурцев та ін. Їхні дослідження були спрямовані на характеристику аудиту в системі внутрігосподарського контролю суб'єктів господарювання.

Постановка завдання. Метою дослідження є оцінка стану планування проведення внутрішніх аудитів і виконання планів у бюджетній сфері України для встановлення впливу фінансового контролю на стан економічної безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах сучасних викликів фінансовий контроль спрямовано на забезпечення динамічного розвитку суспільного та приватного виробництва, прискорення науково-технічного прогресу. Його призначення полягає у сприянні успішній реалізації фінансової політики держави, забезпеченні стану законності у процесі формування та використання фінансових ресурсів у всіх сферах господарської діяльності [5].

Фінансовий контроль існує в будь-якому суспільстві, що обумовлено необхідністю впорядкування економічних, розподільних, фінансових, бюджетних, податкових та інших відносин. Значні соціально-економічні перетворення, що відбулися в Україні в останні роки, відповідним чином позначилися на трансформації змісту, функцій, методів та механізмів фінансового контролю. Фінансовий контроль реалізується в різних напрямках [6].

На нашу думку, державний фінансовий контроль є одним із найважливіших видів фінансового контролю, що здійснюється державою. Справді, будь-яка діяльність (зокрема, діяльність державних органів) вимагає певних фінансових витрат, результати ж її так чи інакше мають фінансові наслідки, які в сучасному світі певним чином визначають усе інше, виступаючи так званою «відправною точкою» прийняття управлінських рішень. Взагалі ж, на сучасному етапі економічного розвитку фінансові відносини пронизують усі сфери господарської діяльності держави та її економічних суб'єктів, усі стадії суспільного виробництва.

Досліджуючи фінансовий контроль як функцію держави щодо формування та ефективного розподілу бюджетних і позабюджетних коштів, накопичень, використання та закупівлі державного майна визначаємо, що він виступає важливим фактором забезпечення економічної та фінансової безпеки країни.

В умовах недостатнього фінансування бюджетних установ зростає роль внутрішнього аудиту державних фінансів, оскільки потрібно здійснювати постійний контроль над цільовим ефективним та законним використанням бюджетних коштів. Логіка стратегії запобігання нецільовому використанню бюджетних коштів повинна передусім визначатися виходячи з виділення в загальній сукупності детермінантів нецільового та неефективного використання бюджетних коштів саме тих причин, вплив на які може дати найбільший профілактичний ефект або докорінно змінити всю систему взаємопов'язаних причин і наслідків. Переважна більшість сучасних держав відмовились від політики ручного управління бюджетом, сформувавши ефективну систему вироблення пріоритетів використання бюджетних коштів, в основі якої лежать високопрофесійне середньострокове бюджетне прогнозування та жорстке бюджетне планування [11].

На сьогодні в Україні вже виконана певна робота щодо врегулювання на законодавчому рівні базових питань стосовно порядку утворення підрозділів внутрішнього аудиту та організації їхньої діяльності в системі управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, правил поведінки державних внутрішніх аудиторів, їхнього місця в побудові внутрішнього контролю над стандартами ЄС. Станом на 1 січня 2016 р. прийнято низку нормативно-правових актів у сфері внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту, які відповідають міжнародним стандартам і найкращим практикам ЄС. Однак практична реалізація базових положень нормативно-правових актів, що регулюють питання організаційно-методологічного забезпечення діяльності з внутрішнього аудиту, ускладнена, зокрема, через велику залежність результативності внутрішнього аудиту від його методичної забезпеченості та затверджених на рівні окремих міністерств (ЦОБВ) регламентів дій державних внутрішніх аудиторів на стадії планування, здійснення й надання висновків аудиторських досліджень.

Порядок планування та проведення внутрішнього аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади (ЦОБВ), у Раді міністрів Автономної Республіки Крим, в обласних, Київській, Севастопольській міських державних адміністраціях розроблено відповідно до Стандартів внутрішнього аудиту, затверджених Наказом Міністерства фінансів України від 04 жовтня 2011 р. № 1247, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 20 жовтня 2011 р. за № 1219/19957 (далі – Стандарти), із метою визначення процедури проведення внутрішнього аудиту.

Відповідно до стандартів, держава спрямовує використання внутрішнього аудиту на такі напрями діяльності: оцінка діяльності установи

щодо ефективності функціонування системи внутрішнього контролю, ступеня виконання і досягнення цілей, визначених у стратегічних та річних планах, ефективності планування і виконання бюджетних програм та результатів їх виконання, якості надання адміністративних послуг та виконання контрольних-наглядових функцій, завдань, визначених актами законодавства, а також ризиків, які негативно впливають на виконання функцій і завдань установи (аудит ефективності); оцінка діяльності установи щодо законності та достовірності фінансової і бюджетної звітності, правильності ведення бухгалтерського обліку (фінансовий аудит); оцінка діяльності установи щодо дотримання актів законодавства, планів, процедур, контрактів із питань стану збереження активів, інформації та управління державним майном (аудит відповідності).

Згідно з Положенням № 383, внутрішній адміністративний аудит – «це комплекс експертно-аналітичних, оціночних, перевірочних та інших форм контрольних заходів, спрямованих на діяльність об'єкта контролю та його посадових осіб, пов'язану з ухваленням ними управлінських рішень та виконанням функцій відповідно до нормативно-правових, адміністративних, розпорядчих, інших актів і відомчих документів на предмет визначення ефективності діяльності або адміністрування об'єкта контролю та підготовки рекомендацій з удосконалення управлінських процесів залежно від характеру виявленої проблеми» [10].

Стан планування проведення внутрішніх аудитів і виконання планів роботи підрозділами внутрішнього аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади (ЦОВВ), у Раді міністрів Автономної Республіки Крим, в обласних, Київській, Севастопольській міських державних адміністраціях наведено в табл. 1.

За даними табл. 1, стан виконання планів проведення внутрішніх аудитів і виконання планів роботи підрозділами внутрішнього аудиту знаходиться на задовільному рівні. Має місце невиконання планів із внутрішнього аудиту в 2015 р., що в цілому є викликом для досягнення економічної безпеки держави.

Потреба у внутрішньому аудиті зумовлена також тим, що верхня ланка управління не займається безпосередньо контролем повсякденної діяльності виробничих структурних та функціональних підрозділів міністерств, інших центральних органах виконавчої влади, у зв'язку з чим вона відчуває потребу в інформації, що формується на більш низькому рівні управління. Менеджери не мають достатньо часу, щоб перевірити виконання вказівок з управління, і часто не володіють специфічними інструментами такої перевірки, тому вони не можуть своєчасно виявити приховані недоліки та відхилення. Тоді на допомогу приходять внутрішні аудиторі, які забезпечують захист від помилок і зловживань, визначають «зони ризику», можливості усунення майбутніх недоліків або відхилень, допомагають ідентифікувати та «поси-

Таблиця 1

Стан планування проведення внутрішніх аудитів і виконання планів роботи підрозділами внутрішнього аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади (ЦОВВ), у Раді міністрів Автономної Республіки Крим, в обласних, Київській або Севастопольській міських державних адміністраціях

	Кількість	Кількість об'єктів внутрішнього аудиту, включених до планів	Кількість об'єктів внутрішнього аудиту, виключених із планів	Заплановано часу для проведення внутрішніх аудитів, людино-днів
1. Об'єкти, що включені до бази даних внутрішнього аудиту	13043/5839	x	x	x
2. Затверджено планів діяльності з внутрішнього аудиту, всього, у тому числі:	94/34	2546/301	x	147415/17785
погоджених з органами Держфінінспекції	93/34	2540/301	x	147138/17785
3. Внесено зміни до планів діяльності з внутрішнього аудиту, у тому числі:	76/16	128/17	258/68	x
погоджено зміни до планів з органами Держфінінспекції	71/16	127/17	253/68	x
4. Виконано планів діяльності з внутрішнього аудиту	68/25	2403/279	x	x
5. Не виконано планів з внутрішнього аудиту	26/9	136/22	x	x
6. Стан виконання планів, %	x	94%/93%	x	x

Джерело: складено за даними [3]

Таблиця 2

Стан проведення внутрішніх аудитів та інших контрольних заходів підрозділами внутрішнього аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади (ЦОВВ), у Раді міністрів Автономної Республіки Крим, в обласних, Київській, Севастопольській міських державних адміністраціях

	Аудит ефективності		Аудит відповідності		Фінансовий аудит		Загальна кількість	
	кількість	використано часу, людино-днів	кількість	використано часу, людино-днів	кількість	використано часу, людино-днів	аудитів, інших контрольних заходів	Використано часу, людино-днів
1. Проведено внутрішніх аудитів, всього, із них:	435/92	19286/6014	1805/225	65152/7039	1499/233	53459/8737	2797/441	123263/19309
1.1. Планові аудити	423/74	18696/3434	1476/163	57193/5191	1358/168	48942/5570	2425/305	112589/11751
1.2. Позапланові аудити	12/18	590/2580	329/62	7959/1848	141/65	4517/3167	372/136	10674/7558
2. Взято участь в інших контрольних заходах	x	x	x	x	x	x	2488/376	14979/1384

Джерело: складено за даними [3]

лити» слабкі сторони в системах управління. Їх дії доповнюються обговоренням проблем із вищими органами управління. Щодо ефективності контрольних заходів, то вони наведені в табл. 2.

Табл. 2 містить дані внутрішніх аудитів, які були розпочаті в 2014 р. і завершені в 2015 р., а також які були розпочаті у звітному періоді й будуть завершені в 2016 р.

Аналіз проведених розрахунків у табл. 2 наведених показників оцінки стану проведення внутрішніх аудитів та інших контрольних заходів дає змогу зазначити, що за період 2014–2016 рр. спостерігаються позитивні зміни в показнику забезпечення ефективності внутрішнього аудиту. Це свідчить про більш раціональний розподіл навантаження на внутрішніх аудиторів, що дасть змогу підвищити якість та ефективність проведеної перевірки. При цьому позитивним моментом також є поступове збільшення завантаженості внутрішніх аудиторів чи осіб, на яких покладено їхні функціональні обов'язки, що, своєю чергою, свідчить про раціональне використання ними робочого часу та професійне використання необхідних контрольних процедур.

Висновки з проведеного дослідження. Впровадження внутрішнього аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади (ЦОВВ), у Раді міністрів Автономної Республіки Крим, в обласних, Київській, Севастопольській міських державних адміністраціях сприятиме ефективному та раціональному використанню отриманих асигнувань із бюджету, а також попередженню фактів незаконного та нецільового

використання бюджетних коштів, що позитивно впливає на рівень економічної безпеки держави.

До основних негативних моментів розвитку внутрішнього аудиту в досліджуваних міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади (ЦОВВ), у Раді міністрів Автономної Республіки Крим, в обласних, Київській, Севастопольській міських державних адміністраціях належать такі:

а) відсутність аудиторської складової проведених контрольних заходів. Внутрішні аудити здійснювались лише у спосіб, аналогічний ревізіям і перевіркам фінансово-господарської діяльності, та обмежувалися викладенням описової інформації;

б) під час проведення внутрішніх аудитів не завжди визначалися причини системних порушень і механізми їх попередження і недопущення у подальшій діяльності. Крім того, рекомендації не містять чітких алгоритмів їх реалізації та очікуваного результату з удосконалення діяльності об'єкта аудиту.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бариніна М. Підрозділи внутрішнього аудиту: планування діяльності / М. Бариніна // Баланс-Бюджет. – 2013. – № 36(448). – С. 14–30.
2. Дрозд І.К. Державний фінансовий контроль / І.К. Дрозд, В.О. Шевчук. – К. : Імекс-ЛТД, 2007. – 304 с.
3. Внутрішній аудит у державному секторі / Офіційний сайт Державної фінансової інспекції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/101915>.
4. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року: схва-

лено Розпорядженням Кабінету Міністрів України в редакції від 22.10.2008 р. № 1347-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR050158.html.

5. Микитюк І. Система управління якістю державного фінансового контролю / І. Микитюк // Вісник КНТЕУ. – 2008. – № 3. – С. 41–48.

6. Овсянников Л.Н. Контроль внешний и внутренний: условия взаимодействия / Л.Н. Овсянников // Финансы. – 2008. – № 11. – С. 58–64.

7. Симоненко В.К. Основи єдиної системи державного фінансового контролю в Україні (макроекономічний аспект) : [монографія] / В.К. Симоненко, О.І. Барановський, П.С. Петренко. – К. : Знання України, 2006. – 280 с.

8. Шутов М.І. Державний фінансовий контроль в Україні (теорія і практика) : [монографія] / М.І. Шутов,

В.А. Бабенко, Н.М. Стоянова. – Одеса : Юридична література, 2004. – 136 с.

9. Положення про Відділ внутрішнього фінансового контролю та аудиту : Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.2014 р. № 1015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <ftp://webmfu/nakazy/nakazy/>.

10. Про Положення про порядок здійснення внутрішнього контролю в Міністерстві фінансів України : Наказ Міністерства фінансів України від 11.06.2004 р. № 383 (втратив чинність) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua-info.biz/legal/basewe/ua-amtzke.htm>.

11. Щодо оптимізації процесів бюджетного прогнозування та планування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1089/>.

ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА СПРИЯННЯ ЛЮДСЬКОМУ РОЗВИТКУ: ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТ

THE EUROPEAN PRACTICE OF HUMAN DEVELOPMENT PROMOTION: THE TAX ASPECT

У статті досліджено особливості справляння податку на прибуток громадян в країнах – членах ЄС із позиції сприяння розвитку людського потенціалу. Доведено, що прибутковий податок із громадян має значний вплив на людський розвиток, оскільки від механізмів його справляння залежить насамперед рівень доходів, що залишаються у людини після сплати податкових платежів.

Ключові слова: податкова політика, неоподатковуваний мінімум, податок на доходи громадян, податкові пільги, розвиток людського потенціалу, фінансова політика.

В статті досліджені особливості взимання налога на прибыль граждан в странах – членах ЕС с позиции содействия развитию человеческого потенциала. Доказано, что подоходный налог с граждан имеет значительное влияние на развитие общества,

поскольку от механизмов его взимания зависит прежде всего уровень доходов, которые остаются у человека после уплаты налоговых платежей.

Ключевые слова: налоговая политика, необлагаемый минимум, налог на доходы, налоговые льготы, развитие человеческого потенциала, финансовая политика.

In the article the peculiarities of personal income tax levying in the EU member states are investigated in the aspect of human potential development promotion. The personal income tax is proved to have a great impact on human development since the income at the person's disposal after taxation depends on the mechanisms of personal income tax levying.

Key words: tax policy, the non-taxable minimum income tax, tax relief, the development of human potential and financial policies.

УДК 336.226

Козарезенко Л.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри політичної економії
Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

Постановка проблеми. Система оподаткування забезпечує наповнення державного бюджету, за рахунок чого держава може виконувати широкий спектр функцій, зокрема забезпечення людського розвитку. Уряди різних країн постійно шукають баланс між рівнем податкового навантаження та можливостями бізнесу щодо сплати податків. При цьому податкове навантаження відрізняється в країнах залежно від рівня економічного розвитку, завдань бюджетної політики та основних принципів системи регулювання підприємницької діяльності.

Податки впливають на соціальну сферу не лише з огляду на фіскальні якості. Вони за рахунок пільг також можуть здійснювати стимулюючу

функцію. Це важливо з урахуванням того, що підтримка та розвиток систем освіти й охорони здоров'я є тривалим процесом та потребує наявності системних державних стратегій.

Нині мова ведеться здебільшого про податки і збори, а не про доходи бюджету та їхню роль у суспільно-економічному житті держави. Натомість має бути навпаки, оскільки податки є лише інструментом, однією із форм мобілізації надходжень бюджету. При цьому стабільність і зростання його доходів не залежать від кількості податків. Застосування різних ефективних важелів державного впливу на мобілізацію частини доданої вартості до бюджету сприяє стабільності бюджетної політики у формуванні відповідних коштів [1].